

Projectverslag

'Groene en levendige schoolpleinen'

Pilotproject in het kader van programma 'Duurzame wijk'

Wijkmilieuwerkplaats & Sport en Recreatie Rotterdam
Sigrun Lobst, Liesbeth van Wifferen, Sjoerd Reinstra
Rotterdam 2004

Inleiding:

Anno 2004 ziet het gemiddelde Nederlandse / Rotterdamse schoolplein er zo uit: Een vlak plein, verhard met betonnen straatstenen of –tegels, omgeven door een ijzeren hekwerk of een muur, eventueel ingericht met enkele banken en speeltoestellen, soms opgesierd met bomen, een plantsoen of een kunstwerk. In schoolbudgetten is weinig aandacht voor het plein en bij nieuwbouwprojecten is de buitenruimte vaak een sluitpost.

Tegelijkertijd kennen wetenschap en pedagogiek een groot belang toe aan de kwaliteit van de leer- en leefomgeving van kinderen.

Een uitdagende leeromgeving ondersteunt de gezonde psychische en motorische ontwikkeling van kinderen. Het stimuleren van de zintuigen en het afwisselen van lichamelijke activiteiten zijn hiervoor belangrijk.

Gebrek aan fysieke en zintuiglijke uitdagingen in het leven van hedendaagse (stads)kinderen leidt tot een alarmerende achteruitgang van lichamelijke en psychische vaardigheden van deze kinderen.

Schoolpleinprojecten in het buitenland (*learning through landscapes*, Engeland), *Natur-Erlebnis-Schulhöfe*, (Duitsland) maar ook Nederland (*Vrije scholen Zutphen*, *St. Josephschool Den Dungen*, *Christoffelschool Maastricht* e.a.) laten zien welke meerwaarde een uitdagend, landschappelijk vormgegeven schoolplein aan het schoolleven kan geven.

Dergelijke pleinen bieden de kinderen in hun pauzes gelegenheid tot spel en ontmoeting, maar ook tot rust en ontspanning. Ze maken

creativiteitsuitingen en speelse leerprocessen mogelijk in een veilige en beschermde omgeving.

Bovendien kunnen deze schoolpleinen de lesmogelijkheden verrijken. Ze vormen dan een soort buitenlokaal en openluchtmuseum.

Openbaar toegankelijke pleinen kunnen daarnaast de aanwezige gemeentelijke groen- en speelvoorzieningen aanvullen.

Een landschappelijk, natuurrijk schoolplein is ook geschikt om kinderen dagelijks in de gelegenheid te stellen om in contact te komen met de rijke wereld van de natuur. Liefde, respect en begrip voor natuur en milieu krijgen zo een sterke basis in de kinderlijke waarneming.

Dit wordt steeds belangrijker voor stadskinderen en daarvan met name voor de kansarmen, wiens leefomstandigheden anders weinig ruimte voor dergelijke ervaringen bieden.

Tot nu toe waren zijn de mogelijkheden van het schoolplein als leerlandschap op de Rotterdamse schoolpleinen nog ondergewaardeerd.

Verloop en resultaat van het pilotproject “Groene en levendige schoolpleinen” op Daltonschool De Margriet, geeft voldoende aanleiding om hier verandering in te brengen.

Deze notitie is het afrondende hoofdstuk van het genoemde pilotproject “Groene en levendige schoolpleinen”.

Het heeft als doel om de ervaringen die zijn opgedaan tijdens het bijna twee jaar durende project te delen met belangstellenden en daarnaast aan de verantwoordelijke instanties de wenselijkheid van veranderingen aan de bestaande situatie van de Rotterdamse schoolpleinen te laten zien.

De notitie bestaat uit een objectief projectverslag met daarnaast de persoonlijke ervaringen van de betrokkenen.

De stukken worden geïllustreerd met kindertekeningen en foto's van het veranderingsproces. Zo is het mogelijk om stapsgewijs het hele traject te volgen. Beginsituatie, uitgangspunten en randvoorwaarden worden beschreven en de leerpunten, succes- en faalfactoren worden benoemd.

We hopen op deze manier een levendig beeld te kunnen geven van het verloop en de resultaten van dit project.

Schoolplein Daltonschool De Margriet , Rotterdam-Blijdorp 2001

“Schoolpleinen zijn vaak lege, ongestructureerde vlaktes, die aan de leerlingen geen houvast en oriëntatie bieden. Ze worden anoniem in de massa. Opvallen in deze massa, voor zichzelf en anderen een eigen, unieke persoonlijkheid ontplooiën, is voor veel scholieren alleen mogelijk door te schreeuwen (harder dan de anderen), wild te doen (wilder dan de anderen), te schoppen en te slaan (ruiger dan de anderen). Alleen wie de anderen overvleugelt of zelfs overheerst trekt de aandacht. Er ontstaat een klimaat van agressie en geweld...”

vertaald uit de studie “Jugend der Zukunft-Sonderprogramm gegen Gewalt” (Berlijn 1997) in opdracht van Duits bondsministerie voor onderwijs

Inleiding

Deel een: De feiten

- 1.1 Voortraject
- 1.2 Betrokken partijen en rolverdeling
- 1.3 Financiën
- 1.4 Werkwijze
- 1.5 Resultaten

Deel twee: Ervaringen

- 2.1 Ervaring van de ontwerper en projectbegeleider
 - Sigrun Lobst, Wijkmilieuwerkplaats, coördinator kindertuinen
- 2.2 Idem Ervaringen van de leden van de adviesgroep:
 - Ingeborg Berger, Deelgemeente Noord
 - Jet de Jonge, (toen) Wijkmilieuwerkplaats
 - Josine van den Bogaard, GGD Rotterdam
 - Gerard Reitsma, (toen) Dienst Sport en Recreatie
- 2.3 Idem Ervaringen van de school:
 - Hanneke Droost, Directeur Daltonschool De Margriet
 - Leny Jeurissen, Ouderraad Daltonschool De Margriet
 - Stella Verschure, ouder Daltonschool De Margriet
 - Arjan Blansjaar, stagiaire Daltonschool De Margriet

Deel drie: Samenvatting en conclusies

- 3.1 Samenvatting
- 3.2 Leerpunten
- 3.3 Succes- en faalfactoren
 - Financiering professionele projectbegeleiding
 - Samenwerking met stedelijke diensten en instellingen
 - Publiciteit
 - Betrokkenheid schoolomgeving
 - Verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid
 - Continuïteit onderhoud
- 3.4 Conclusies

Bijlagen: Draaiboek participatietraject

Deel een: De feiten

1.1 Voortraject

De Wijkmilieuwerkplaats Bergpolder/Blijdorp Rotterdam is als project van het programma 'Duurzame wijk' in het leven geroepen om bewonersinitiatieven op het gebied van natuur en milieu in de wijk te ondersteunen en vakkundig te begeleiden.

Tijdens een informatieavond over schoolnatuurtuinen in 2001 op de Wijkmilieuwerkplaats werden door vertegenwoordigers van wijkscholen de dilemma's van de huidige schoolpleininrichting duidelijk.

Ook was er belangstelling voor een gezamenlijke aanpak van de pleinen van enkele scholen uit de wijk.

Door Deelgemeente Noord en de Wijkmilieuwerkplaats is er vervolgens een projectvoorstel geschreven voor een pilotproject met de naam: *"Groene en levendige schoolpleinen"*.

Hiervoor zijn twee voorbeeldscholen uitgekozen, die belangstelling toonden: Daltonschool De Margriet aan de Nolensstraat en de Imeldaschool aan de Veurstraat.

De wijkmilieuwerkplaats heeft in de persoon van Sigrun Lobst, coördinator kindertuinen de rol van de projectcoördinator op zich genomen.

Deelgemeente Noord heeft uit het budget van het programma 'Duurzame wijkvernieuwing' een budget ter beschikking gesteld.

Begin 2003 is het schoolpleinproject opgenomen in het project Duurzame Wijk, een initiatief van de gemeentelijke Dienst Sport en Recreatie.

1.2 Betrokken partijen en rolverdeling

Initiatiefnemer:	Deelgemeente Noord Wijkmilieuwerkplaats
Projectcoördinatie en -begeleiding:	Wijkmilieuwerkplaats (S.Lobst)

Ontwerp:	Sigrun Lobst
Adviesgroep:	Deelgemeente Noord (I. Berger) GGD Rotterdam (J. v.d. Bogaard) Sport en Recreatie (G. Reitsma) DOO Rotterdam (Mevr. Elbert)
Participerende gebruikers:	Daltonschool De Margriet: <ul style="list-style-type: none"> • Directie en leerkrachten • Ouderrad en ouders • Scholieren Omwonenden van het schoolplein
Subproject:	'The sustainable journey' van Global Action Plan/ Eco-Team Centrum Rijnmond (D. Bosscha) en CBK Rotterdam (J.Neggers)

1.3 Financiën

In totaal was er een budget van € 7714.- beschikbaar.

Onderverdeeld in:	
Subsidie Deelgemeente Noord:	€ 6353.-
Bijdrage Steunfonds voor de jeugd:	€ 1361.-

Verder zijn materialen en vervoer gesponsord door:
Gemeentelijk Havenbedrijf Rotterdam (stenen)
Aannemingsbedrijf Blom (vervoer)
Aannemingsbedrijf Gebr. Kraaienveld (houtsnippen, stammen en vervoer)

Kinderboerderij De Wilgenhof (wilgentenen)

Het bedrag is uitgegeven aan de volgende posten:

Ontwerp:	€ 1361.-
Verzorging vrijwilligers:	€ 133.-
(Bouw)materialen:	€ 3147.-
Beplanting/ zaad:	€ 343.-
Gereedschap (aanschaf en huur):	€ 191.-
Speeltoestellen:	€ 2506.-
Documentatie:	€ 33.-

*Niet hierin opgenomen zijn de ruim 250uren van de wijkmilieuwerkplaats.

1.1 Werkwijze/ Stappenplan

De voor het project gekozen werkwijze is ontwikkeld op basis van de volgende bronnen:

1. Voellmy/ F. Wettstein: Pause – Schulgelände beleben und gestalten, verlag pro juventute, Zürich 1992
2. M. Pappler/ R. Witt: Natur-Erlebnis-Räume – Neue Wege für Schulhöfe, Kindergärten und Spielplätze, Kallmeyer, Seelze-Velber, 2001

Belangrijkste stappen van het traject zijn:

	Inhoud	
1	Initiatiefnemer: analyse van de ruimtelijke, financiële en organisatorische uitgangssituatie.	
2	Initiatiefnemer: benadering van alle betrokken partijen (scholieren, ouders, leerkrachten, conciërge, omwonenden, gemeentelijke diensten en instellingen, potentiële sponsors, etc) opzetten projectteam.	
3*	Schoolleiding: uitwerken pedagogische visie op het schoolplein.	Scholieren e.a. gebruikers: verzamelen ideeën en bouw van maquettes.

4	Projectteam: opstellen programma van eisen.
5	Ontwerper: maken van een ontwerpplan en afstemming met het projectteam.
6	Projectteam en ontwerper/ uitvoerder: voorbereiding van de werkzaamheden op het schoolplein.
7	Uitvoerder en gebruikers (School, ouders, omwonenden e.a.): uitvoering van de professioneel begeleide werkzaamheden.
8	School: afroeiende werkzaamheden vanuit de school.
9	Ingebruikname
10	Ontwerper/ uitvoerder: overdracht en overname van beheer en onderhoud door de school.
11	Projectteam en Ontwerper/ uitvoerder: projectevaluatie.

*Alle betrokkenen is in het begin van het project gevraagd, om hun mening over de bestaande situatie te geven en hun visie op een vernieuwde schoolplein te uiten.

Hiervoor zijn de volgende vragen gebruikt:

- Wat vind je van je schoolplein?
- Wat zou je op het schoolplein willen veranderen?*
- Wat wil je op je schoolplein beleven?*
- Wat is nodig om deze belevenissen mogelijk te maken?*
- Welke van deze elementen kunnen we zelf gaan maken?*

Deze stappen zijn belangrijk om waarneming en bewustzijn aan te scherpen. Door de vragen raken de kinderen betrokken bij het ontwerp en wordt hun realiteitsbewustzijn en zelfverantwoordelijkheid opgewekt. De antwoorden zijn de basis voor de 'droomschoolpleintekeningen en -maquettes' die door de kinderen gemaakt zijn.

1.5 Verloop en resultaten:

Tussen maart 2001 en december 2002 zijn de twee pleinen bij Daltonschool de Margriet aan de Nolensstraat in Rotterdam Blijddorp aangepakt en met behulp van ouders, scholieren en leerkrachten verbouwd.

Het kleuterplein:

Achter het schoolgebouw, omgeven door hekken en de achtertuinen van de buurhuizen bevindt zich het kleuterplein van de school met een grote van ongeveer 750m².

Kleuterplein voor de veranderingen

Dit plein bestond uit een groot tegelplein met zandbak, klimtoestel, bosjes en een gevelperk. De bosjes konden door de kinderen alleen bij droog weer als speelplek gebruikt worden vanwege de slechte ondergrond. Het grote spijlenhek aan de buitenkant maakte het plein ruimtelijk eindeloos en weinig knus.

Na een inspirerende diashow over natuurlijke speelobjecten maakten de kleuters tuinmaquettes.

De kleuters bouwen hun Droomschoolplein in het klein

Vervolgens is een grondige analyse gemaakt van de bestaande situatie en het huidige gebruik van het kleuterplein. Uitgaande van de aanwezige potenties en de wensen van de kinderen is gekozen, voor een aantal aanpassingen en toevoegingen. Zo ontstond een avontuurlijk, landschappelijk terrein met een afwisseling van ruimtelijke kwaliteiten en een grote variatie aan (speel)materialen.

De bestaande bosjes zijn door middel van houtsnippers en snoeiwerk voor de kinderen toegankelijk gemaakt. Tussen de boompjes is los hout neergelegd om spelen uit te lokken.

Van oude pallets is een toneelpodium tussen de bomen getimmerd. Een nieuwe speelheuvel, een stapelmuur van oude pleintegels, een pergola voor een druivendak, een takkenwal met knotwilgen langs het buitenhek en kleine tuintjes in houten kisten op het plein vormden de andere aanpassingen.

Houtsnipperactie na schooltijd

Na afloop van het officiële project is onderhoud gepleegd door de tuingroep, bestaande uit leerkrachten en ouders. Zij voegden ook nog wat nieuwe elementen toe, zoals een totempaal .

Het grote voorplein:

De kinderen van de midden- en de bovenbouw maken tijdens hun pauzes gebruik van het grote, openbaar toegankelijke plein voor de school.

Voorplein, Situatie voor de vebouwing

Na een dialoog over natuurrijke speelgelegenheden zetten de kinderen hun ideeën voor het droomschoolplein op papier. In collages en tekeningen kwamen de meest uiteenlopende fantasieën naar boven. Door middel van formulieren zijn scholieren en leerkrachten, ouders en omwonenden ondervraagd over het huidige en een toekomstige plein. (een voorbeeld van de formulieren vindt u in de bijlagen) Op basis van de uitkomsten van deze stappen maakte de landschaparchitecte een ontwerp voor het schoolplein.

Dit plan is vervolgens met de verschillende belangengroepen besproken en uiteindelijk goedgekeurd. Tijdens een ouderavond zijn de ouders geïnformeerd, werd een aantal sceptische vragen besproken. Tegelijkertijd vond een werving plaats van mensen die actief mee wilden doen.

Parallel aan het plannen smeden voor de herinrichting van het plein is het traject van de 'sustainable journey' gestart.

Onder leiding van het Ecoteam-Centrum Rotterdam volgde een gemengde groep ouders en leerkrachten het Ecoteamprogramma over duurzaamheidsaspecten in het dagelijkse leven thuis en op school.

Samen met een beeldend kunstenaar is in dit kader besproken welke vorm een te plaatsen duurzaamheidskunstwerk op het plein zou kunnen krijgen.

De kinderen kozen uit de inzendingen van een ontwerpwedstrijd onder de leerlingen een maquette. Het object is uiteindelijk door de kunstenaar in samenwerking met de school gemaakt en geplaatst.

Op een aantal werkdagen in de lente van 2002 realiseerden scholieren, leerkrachten en ouders de eerste onderdelen van het nieuwe plein: enkele knotwilgen, een wilgenhut, een zitbank en een regenwateropslag van stoeptegels en oude havenkeien.

Een vader geeft metselles aan de kinderen

Na de zomervakantie zijn de andere objecten gemaakt:

het speelbosje met spring- en balanceerstammen, een speelheuvel met glijbaan en een zittrap naar het voetbalplek. Verder kwam er een uitbreiding van het gevelperk langs het schoolgebouw.

Eind van het jaar konden de grote werkzaamheden afgerond worden en werd het schoolplein en het beheer daarvan overgedragen aan de school

Het schoolplein in de zomervakantie 2003

Inmiddels heeft zich een groep ouders en kinderen gevormd, die in zelf het plein onderhouden en verder gaan ontwikkelen.

In de lente van 2003 brachten zij de verdere beplanting aan en repareerden zij de ontstane beschadigingen.

Deel twee: Ervaringen

Sigrun Lobst, (toen) Wijkmilieuwerkplaats, coördinator kindertuinen

Ruimte maken voor natuur en kinderen

De projectcoördinatie van het pilotproject 'Groene en levendige schoolpleinen' was voor mij afwisselend en boeiend.

Het project heeft voor mij een onverwacht sterke sociale component gekregen. Ik mocht tijdens het hele traject kennis maken met betrokken, enthousiaste mensen die vanuit heel verschillende posities ieder een steentje bijdroegen om een gezamenlijke droom uit te laten komen.

Vorm en inhoud van de individuele bijdrages waren daarbij zo verschillend als de mensen zelf. Met name de ontplooiing van sommige kinderen en ouders tijdens het werk was een uiterst prettige ervaring.

Ook de onconventionele moed en inzet van de twee directeuren die de school in die twee jaren meemaakte was erg indrukwekkend. Het was geweldige steun bij het werk. Jammer genoeg bleven daadkracht en enthousiasme binnen de school naast de kinderen beperkt tot de directie en enkele leerkrachten. De continue motivatie van mensen bleek voor mij dan ook de meest vermoeiende activiteit in het proces.

Daarbij werd erg duidelijk hoe belangrijk centrale, charismatische 'trekkers' zijn, om een langdurig project gaande te houden.

Voor mij was dit project een zoektocht naar geschikte werkwijzen, bondgenoten en materialen, een zeiltocht door de organisatie van de (deel)gemeente, door wettelijke eisen en de wereld van kindereisen.

De moeilijkste taak was dan ook het vertalen van de kleurrijke kindertekeningen en -maquettes naar een haalbaar plan.

Het worstelen met de beperkingen kostte veel kracht en vergde een heleboel creatieve energie.

Het zichtbare resultaat laat in mijn ogen nog te weinig terugkomen van de oorspronkelijke fantasieën van de kinderen. Maar, en dat vind ik veel belangrijker, wat er wel is, is op eigen kracht ontstaan.

Zelfs binnen de nauwe grenzen van een beperkt budget, een moeilijke locatie en de strenge wet- en regelgeving is het mogelijk om met vereende krachten dromen waar te maken. Deze ervaring met de kinderen (en de leerkrachten en de ouders en de omgeving) mee te maken, was dan ook mijn belangrijkste ervaring bij het project. Ik had me meer groen, meer diversiteit, een rijkere bloei gewenst voor de kinderen. Meer veranderlijkheid en ruimte om dagelijks verder te blijven ontdekken en te bouwen aan het plein.

Toch neem ik uit het project veel kracht en waardevolle ervaringen mee en vooral de inzicht dat het meer dan de moeite waard is om ook deze kleine, moeilijke stapjes te blijven doen, want voor deze kinderen is tenminste duidelijk geworden dat onder de tegels zand ligt, dat vol leven is – als we het durven toelaten...

Kinderen graven gaten in het zand voor de larixpalen van de 'Evenwichts- en springstammen'

Ingeborg Berger, Deelgemeente Noord:

Belang van het project voor de buitenruimte, veiligheid, sociale cohesie etc.

Binnen een dichtbevolkte deelgemeente als Noord wordt intensief gebruik gemaakt van de buitenruimte met op veel plaatsen meer steen dan groen. In verschillende wijken is de buitenruimte dan ook te weinig voor het aantal kinderen dat er woont en wordt er naar gestreefd de buitenruimte zowel kwalitatief als kwantitatief toe te laten nemen. Openbaar toegankelijke schoolpleinen vormen hierbij een welkome aanvulling op het karige areaal buitenruimte. De schoolpleinen zijn weliswaar een toegevoegde waarde voor het aantal vierkante meters speelgebied, doorgaans gaat het om saaie tegelvelden met een verdwaald klimrek. Het onderhoud van de schoolpleinen, ook als deze na schooltijd openbaar toegankelijk zijn, is de verantwoordelijkheid van de school. Dit budget is echter bijzonder laag en de inrichting van de schoolpleinen is hier dan ook vaak een afgeleide van.

Huidige situatie

Binnen de deelgemeente Noord hebben verschillende scholen te kennen gegeven hun schoolplein op meer spannende en duurzame wijze, binnen de normen van de speeltoestellenverordening, te willen herinrichten. Bij de Margrietschool is in het kader van het project Duurzame Wijk met behulp van ouders, leerkrachten, kinderen en Sigrun Lobst een inrichtingsplan gemaakt en uitgevoerd voor de kleuterspeelplaats en voor het openbaar toegankelijke speelplein.

Dergelijke initiatieven sluiten aan bij de stedelijke en landelijke plannen zoals *Leren voor duurzaamheid* en *spelen in de wijk* en *Ruimte voor de jeugd*. Alle nota's over dit onderwerp wijzen op het belang van voldoende kwaliteit en kwantiteit van buitenruimte voor kinderen.

De projecten sluiten ook aan bij het beleid van de deelgemeente Noord om de buitenruimte kwalitatief en kwantitatief te versterken. Daarnaast streeft de deelgemeente naar het versterken van duurzaamheid in de wijken en een vergroting van de participatie van de bewoners. Deze aspecten komen terug in het project *Groene en levendige schoolpleinen*.

Consequenties

Bovengenoemde initiatieven betekenen een positieve kwalitatieve en kwantitatieve ontwikkeling van de buitenruimte. Door de buitenruimte bovendien op een duurzame wijze in te richten, komen kinderen op een educatieve wijze in aanraking met de natuur; het mooier en spannender inrichten van de schoolpleinen zal zelfs versterkend werken en betekent dat meer kinderen ook ná schooltijd van het plein gebruik zullen maken.

Deze goede ontwikkeling heeft echter ook een keerzijde namelijk dat door het intensiever gebruik van de vernieuwde buitenruimte verwacht mag worden dat de onderhoudskosten zullen stijgen. (De aanlegkosten en ontwerpkosten laten we hier voor het gemak even buiten beschouwing).

De vraag is nu wie de verhoging van de onderhoudskosten zou moeten opvangen. Volgens de huidige afspraken, zou de verhoging bekostigd moeten worden door de scholen zelf.

De scholen geven echter aan dat het onderhoud voor deze openbare buitenruimte niet uit hun reguliere onderhoudsbudget gefinancierd kan worden.

De Dienst Stedelijk Onderwijs staat weliswaar positief tegenover de ontwikkelingen maar ondersteunt dit vooralsnog niet financieel.

Ook de deelgemeente vindt het een zeer goede ontwikkeling die bovendien binnen verschillende beleidsplannen past en gestimuleerd zou moeten worden, maar ook zij geeft aan dat binnen het deelgemeentelijke budget onvoldoende ruimte is om het onderhoud van duurzaam aangelegde schoolpleinen te verzorgen.

Op dit onderhoudsvraagstuk is vooralsnog geen antwoord.

Jet de Jonge, voormalig medewerker Wijkmilieuwerkplaats

Visie op rol opbouwwerk bij dit soort projecten

Openbare schoolpleinen vormen een wezenlijk onderdeel van de open ruimte in wijken en buurten. De inrichting en het beheer van schoolpleinen worden over het algemeen als verantwoordelijkheid van de school gezien. Voor scholen is deze verantwoordelijkheid vaak een sluitpost in een toch al krappe begroting. Bovendien worden deze pleinen vaak buiten schooltijden ook ‘gebruikt’ door ‘de buurt’, op momenten dat er geen toezicht is vanuit de school. De kostenpost t.g.v. vernielingen die buiten schooltijd plaatsvinden vormen een grote belasting voor de scholen. Veel scholen zijn tegelijkertijd vaak niet tevreden over het functioneren van de pleinen onder schooltijd zelf.

Schoolpleinen zouden een meerwaarde voor de wijk kunnen hebben, als deze ook veel meer als gezamenlijke verantwoordelijkheid gezien worden van de partijen die deze buitenruimte gebruiken en beheren. Hierbij kan men denken aan de school, de kinderen en hun ouders, de omwonenden, beheer buitenruimte, politie, sociaal cultureel werk en anderen.

Het opbouwwerk zou bij dit soort vraagstukken een initiërende en verbindende rol moeten spelen. Het opbouwwerk is in staat bovengenoemde partijen bij elkaar te brengen en een dialoog te organiseren, waarbij alle aspecten van het thema schoolplein belicht worden. Hij/ zij functioneert hier als het ware als sociaal projectontwikkelaar, waarbij het belang van de buurt, namelijk kwaliteit van de openbare ruimte voorop staat.

Met volle kracht en enthousiasme gaan kinderen aan de slag om de tegels op te ruimen

Josine van den Bogaard,
adviseur gezond bouwen en wonen, GGD Rotterdam e.o.

Groene en levendige schoolpleinen en de GGD

Vooraf

Als mensen weinig zin hebben zich in te zetten voor een vernieuwende inrichting van een speelplaats, roepen ze gemakkelijk: “Het is onveilig!” “Het is onhygiënisch!” en als het over scholen of kinderopvang gaat: “Dat mag toch allemaal niet van de GGD!” Het was daarom een doordachte keuze van de leider van het schoolpleinenproject om de GGD vanaf het begin erbij te betrekken. Voor de GGD was het een kans: zo kon de dienst duidelijk maken dat er weliswaar grenzen zijn aan wat je kinderen kunt aanbieden, maar ook dat juist de GGD een uitdagende speelomgeving een goede zaak vind. En een initiatief als dit van harte onderschrijft. Ik licht deze visie hieronder toe en kom vervolgens met wat opmerkingen bij het schoolpleinenproject dat nu in Noord heeft plaatsgevonden.

Spelen, bewegen en ontwikkelen

Bewegen is een belangrijke basis voor een goede gezondheid, net als goede voeding, niet roken, sociale steun ervaren. ‘Een leven lang bewegen’ hou je vooral vol als je er zelf plezier aan beleeft, de zogenaamde ‘intrinsieke motivatie’. Dat plezier leer je, als het goed is, vooral in je kindertijd kennen. Voor kinderen is het daarom belangrijk veel verschillende manieren van bewegen (dus niet alleen voetbal wat je misschien toevallig niet zo leuk vindt) te kunnen oefenen in een prettige, liefst *dagelijkse* omgeving. Dit doen kinderen natuurlijk in de vorm van

spel. In spel kunnen kinderen bovendien op een veilige manier hun grenzen en rollen verkennen en deze leren accepteren; ook andermans grenzen. In de omgeving van de scholen waar het project is uitgevoerd, is weinig ruimte en weinig aanleiding voor gevarieerd spel. Daar verwordt bewegen en ‘grenzen verkennen’ al gauw tot overlast. Bovendien wordt het buiten niet altijd veilig gevonden. Als het schoolplein deze speelvoorwaarden: *ruimte, variatie en veiligheid* (naast *aanwezigheid van meer kinderen*) wel biedt, is dat een goede zaak. Temeer omdat kinderen netto heel wat uren in hun jonge leven op het schoolplein doorbrengen. Spel is overigens niet alleen rennen, klimmen, balanceren enz kortom beweging, het is ook fantasiespel, sociaal spel en rust, het kijken naar anderen. Ook deze vormen van spel worden rijker door een gevarieerder inrichting van het speelplein. Dat is met observaties waar te nemen. In een gevarieerder speelomgeving met meer natuurlijke elementen blijken zich minder conflicten voor te doen tussen kinderen, vertonen kinderen meer hulpgedrag en is er meer samenspel tussen jongens en meisjes en tussen verschillende leeftijdsgroepen. Dit heeft een positieve weerslag op de sfeer en prestaties in de klas. Zo kan het schoolpleinenproject de lichamelijke en de psycho-sociale ontwikkeling van een kind ten goede komen en zo kan de GGD zich er in vinden.

Risico's

De GGD is er ook om te voorkomen dat er letsel, infecties of andere vormen van gezondheidsschade worden opgelopen. Bij het schoolpleinenproject bleek deze zorg echter meer dan voldoende bij de betrokkenen ‘tussen de oren te zitten’, niet in het laatste plaats bij de projectleider zelf en bij de schoolleiding die zich verantwoordelijk voelt naar de ouders. Ook is er houvast in regels of richtlijnen, zoals het beruchte attractiebesluit voor speeltoestellen en ten aanzien van het gebruik van ‘speel’water. De ‘risico’s’ hebben echter ook onverwachte positieve kanten. Op schoolpleinen vinden relatief veel ongevallen plaats, met name door botsen van rennende kinderen en door de harde ondergrond. De Stichting Consument en Veiligheid, die ongevallen landelijk registreert, vraagt hier zo nu en dan aandacht voor. Het schoolpleinproject is niet om die reden opgezet, maar de herinrichting van het plein met andere elementen en met andere ondergronden vermindert de kans op deze vormen van letsel. Uit Duits onderzoek blijkt dat kinderen die in hun buitenspel meer kunnen oefenen met risico’s, minder vaak letsel oplopen; zozeer dat dit reden is voor een ziektekostenverzekeraar om scholen met ‘speelsere’ pleinen een lagere verzekeringspremie te rekenen.

Conclusie

De conclusie is dat als een school bewust kiest voor een speelser plein, en dit goed communiceert met ouders, leerkrachten en kinderen, er veel mogelijk is. Het schoolplein wordt dan onderdeel van de pedagogische visie van de school. En een zichtbare uiting daarvan. Geïnformeerde ouders kunnen het laten meewegen bij hun keuze voor de school. Naar mijn overtuiging pakt dit positief uit voor de school.

Slotopmerkingen

Ten aanzien van het project op de Margrietschool en hieropvolgende projecten tot slot het volgende.

- Succesfactoren zijn mijns inziens: de houding van de schoolleiding, de (pedagogische) visie op het gebruik van het schoolplein, de betrokkenheid van de ouders en communicatie met de omwonenden.
- Faalfactoren zijn vandalisme, onvoldoende beheer en bureaucratie.
- Veiligheidseisen hoeven niet als knelpunt te worden opgevat - zoals aanvankelijk bij het kunstwerk op het plein dat aan het attractiebesluit bleek te moeten voldoen -, maar als houvast en als uitdaging aan de creativiteit van ontwerpers. Het omgaan met eisen van veiligheid en hygiëne zal ons bij elk volgend schoolpleinproject weer iets gemakkelijker afgaan.
- Ik wil er voor pleiten om initiatieven als deze met onderzoek te volgen. Onderzoek voor en na herinrichting van het plein op hierboven genoemde aspecten, als speelgedrag, ongevallen, beleving is er in Nederland nog weinig. De resultaten kunnen een impuls zijn voor een speelomgeving die een gezonde ontwikkeling van het kind meer ten goede komt.

Liselot en de grote kei

Gerard Reitsma,
toen Sport en Recreatie Rotterdam, nu Dienst Stedelijk Onderwijs

Groene schoolpleinen in Rotterdam, als oasen voor kinderen in hun reis naar volwassenheid.

Het Rotterdamse onderwijs lijkt wel anno 2004 in een alarmfase te verkeren. Vrijwel dagelijks besteedt de schrijvende pers aandacht aan de problemen op “zwarte scholen”, waarin alle obstakels van het integratieproces zich opeen lijken te hopen. Zo is er bij te veel leerlingen een te grote achterstand op het gebied van Nederlandse taal en sociale competenties geconstateerd. De kansen voor deze leerlingen om een studieniveau te behalen, dat voldoet aan de hoge eisen van de hedendaagse en toekomstige arbeidsmarkt blijken maar niet toe te nemen. De gemeente Rotterdam kent en onderkent deze problematiek als geen ander en zet samen met het rijk, in nauwe samenwerking met het betreffende onderwijsveld een ‘Deltaplan’ aan maatregelen in, om hele generaties niet verloren te laten gaan.

Vroegtijdse en voorschoolse Educatie, ouderparticipatie, jeugdzorg, extra taalprogramma’s, ICT-ondersteuning, training in sociale competenties, Brede scholen, Onderwijskansen scholen, enzovoorts zullen het tij moeten keren.

Hierdoor ontstaat er op dit moment een overmaat aan aandacht voor de basale cognitieve en sociale ontwikkeling van het kind : het moet de Nederlandse taal goed beheersen, het moet goed kunnen rekenen en zijn handen thuis houden...

Zo zijn er momenteel scholen die zich bijvoorbeeld vrijwel helemaal op de taalverwerving hebben gestort...

Dit is allemaal goed te begrijpen, en het is natuurlijk allemaal hard nodig.

Maar wil de school haar taak van (mede)opvoeder meer en meer gaan vervullen, dan zal er meer moeten gebeuren.

Dan zal er bijvoorbeeld ook aandacht gegeven moeten worden aan zaken die de **complete ontwikkeling** van het kind versterken. Hierbij kun je denken aan alles dat te maken heeft met de sociaal-emotionele en de motorische ontwikkeling van kinderen. **Belevenissen met de natuur, alleen, of met anderen kunnen hier een waardevolle bijdrage aan leveren.**

Vooraf voor jonge kinderen (van peuter tot middenbouw leerling) is het een groot goed om in de directe schoolomgeving met natuurverschijnselen in aanraking te komen. De (eerste!) kennismaking met de schitterende Atalantavliinder, met een dikke Kruisspin of een Koolmees, acrobatisch bewegend aan een pindasnoertje, zijn van grote betekenis voor een kind. Maar je kunt net zo goed denken aan het verzamelen van herfstbladeren, het genieten van de eerste lentebloeiërs, het zelf verzorgen van een kleine tuin...

Dat zijn sterke beelden, waar iedereen die op welke manier ook met het opvoeden van kinderen bezig is, van moet erkennen, dat je dat een kind niet mag onthouden.

Culturele of etnische verschillen spelen vallen hierbij volkomen weg: alle kinderen worden gefascineerd door verschijnselen van de natuur.

Jenaplan - of Vrije scholen bijvoorbeeld, weten dit en vinden er in hun onderwijs aansluiting bij. Rotterdam kent al vele jaren programma’s voor het basisonderwijs in het kader van natuur- en milieueducatie. Maar door de “waan van de dag” en de zware cognitieve agenda zal menige Rotterdamse school moeten erkennen dat het aansluiten bij deze belevingswereld van het kind niet altijd mogelijk blijkt te zijn. En je kunt nu eenmaal als school niet iedere week naar de kinderboerderij of de educatieve tuin toe.

Een groen schoolplein, dat door een uitgekiend ontwerp voorziet in **een programma voor natuurbeleving** is al een stap in de goede richting.

Een stap in de richting van het bieden van mogelijkheden voor kinderen om op ongedwongen wijze in aanraking te komen met die onuitputtelijke bron van verwondering, van leren en inspiratie, van genieten,.. de natuur....

Wanneer het realiseren van een dergelijk groen schoolplein gepaard gaat met een intensieve participatie in het ontwerp en de uitvoering van ouders, leerkrachten en niet vergeten de kinderen zelf, dan worden er louter **meerwaarden** geogst:

- Het vergroot de betrokkenheid van ouders, leerkrachten, kinderen met elkaar en het onderwerp;
- het geeft de school letterlijk een “groen cachet”;
- Het schenkt de leerkrachten mogelijkheden om hun natuuronderwijs aanschouwelijk te maken, of in een aangename groene atmosfeer een buitenles te geven;
- De kinderen zelf kunnen er het hele jaar door van genieten, dan weer als een zachte groene achtergrond bij hun spelletjes, dan weer als een plek waar je verrassende ontdekkingen kunt doen, alleen, of samen met je klasgenootjes....

Voorwaarden zijn wel, dat het onderhoud van het groen goed is geregeld en het vandalisme kan worden tegengegaan of binnen aanvaardbare proporties blijft. Daarnaast zal er toch altijd voor met name de oudere jongens de mogelijkheid tot het trappen van een balletje geboden moeten worden...Door een scheiding van de functies van het plein hoeft het een het ander niet uit te sluiten.

Dan is **een groen schoolplein** een onmiskenbare **kwaliteitsimpuls** voor de hedendaagse Rotterdamse school, die middenin de samenleving staat en haar leerlingen het beste wil bieden..

In Duitsland, in de Deelstaat Beieren is enige jaren geleden het plan om **100 Groene Schoolpleinen te realiseren** voortvarend van start gegaan. Laten we dit initiatief in Rotterdam gaan overnemen.

Het zal onze kinderen èn onze stad goed doen.

Glijbaanheuvel in de zomervakantie 2003

Hanneke Drost, directeur

De tuin

In het najaar van 2000 gingen er op de Margriet stemmen op om het schoolplein te veranderen. Reden daarvan was dat het een saaie tegelplaats was, waar de kinderen niets te spelen hadden. Daar door ontstonden er veel ruzies en andere narigheid.

Via de wijkmilieuwerkplaats kwamen ouders van de ouderraad en leerkrachten in contact met o.a. Sigrun Lobst. Door het volle enthousiasme over 'natuur' in de stad werd er een plan gemaakt. Het idee werd geboren om van de twee saaie pleinen "natuurtuinen" waar het prettig spelen is, te maken.

De kleutertuin is "ontworpen" door de kleuters. Door het maken van "maquettes" hebben de kinderen laten zien wat ze graag wilden op het plein. Sigrun heeft daar een uitvoerbaar ontwerp van gemaakt. Een grote groep ouders en kinderen kwamen een aantal keer bij elkaar en realiseerden het ontwerp. Er werd keihard gewerkt, maar het waren ook reuze gezellige bijeenkomsten. Ouders kwamen, zonder aanzien des persoons, op een heel natuurlijke manier met elkaar in contact. Iedereen droeg een steentje of lekker eten bij.

Dit is allemaal geschiedenis voor mij! Mijn ervaringen met de tuin van de Margriet beginnen in september 2001, toen werd ik daar n.l. directeur.

Nu was het voorplein aan de beurt. Op de algemene ouderavond dat jaar presenteerde Sigrun de plannen. Ze had een ontwerp gemaakt aan de hand van de tekeningen en opmerkingen van de kinderen. Daarna was het bekeken door de leerkrachten, de buurt etc en nu was het definitieve plan er. Naast enthousiasme waren er ook kritische opmerkingen: was het niet gevaarlijk, een rommeltje en werden de kinderen er niet vreselijk vies van?

Door de enthousiaste "lezing" van Sigrun, kregen zelfs de keurige Nederlandse ouders, die opgevoed zijn met het idee dat gras tussen de tegels eigenlijk niet kan, een andere kijk op "groen in de stad"

Er kon dus begonnen worden!

Dat dachten we! Was de kleutertuin "van ons", het voorplein is voor iedereen toegankelijk en dus kregen we met allerlei regelgeving te maken. Om een lang verhaal kort te maken: ook die hobbel werd genomen en in het voorjaar van 2002 konden we uiteindelijk beginnen. Een heel wat kleiner groepje enthousiastelingen ging aan het werk, onder de bezielende, doch chaotische leiding van Sigrun.

Stenen werden gesjouwd en gemetseld, kuilen werden gegraven, heuvels opgeworpen en het geheel werd met een sausje houtsnippers afgemaakt.

Ondertussen werd een kinderontwerpwedstrijd gehouden voor een kunstwerk op het plein. In het kader van Rotterdam Culturele Hoofdstad: "de duurzame wijk" is het ontwerp: een slang, uitgevoerd door een kunstenaar.

Geplaatst door een aantal leerkrachten werd hij de bekroning op ons werk.

We hebben nu dan ook een plein waar het prettig spelen is en de kinderen op een andere manier bewegen. Er valt ook in ieder seizoen iets anders te ontdekken.

In de loop van het afgelopen jaar hebben we gemerkt dat er ook na schooltijd veel gespeeld wordt. Het plein is inmiddels niet alleen meer "ons" plein maar ook dat van de wijk. We zijn er dan ook erg trots op, de school met dat leuke plein genoemd te worden.

Zorg blijft natuurlijk wel het onderhoud!

Ondanks het vele werk en andere strubbelingen zou ik het andere scholen wel aanraden om zoiets met hun plein te doen. Hoofdrede daarvan is dat het "anders" spelen van de kinderen zeer waardevol is. Ik vind dat zo belangrijk dat ik ook vind dat je daar wel iets voor over mag hebben.

Er zijn echter wel een paar kanttekeningen.

- Zorg dat er een projectleider is, die de zakelijke kant in de gaten houdt.
- Zorg voor voldoende draagvlak, niet alleen op het moment zelf, maar ook in de toekomst.
- Laat je niet alleen leiden door enthousiasme, maar houdt ook de realiteit in de gaten.
- Maak een goede planning; maak kleine overzichtelijke stappen.
- Denk goed na over de manier waarop je de kinderen structureel bij het gebeuren kunt (blijven) betrekken.

Leny Jeurissen, ouderraad

Mijn eigen ervaringen als lid van de tuincommissie.

Laat ik beginnen met te zeggen dat ik apetrots ben dat het ons gelukt is om het schoolplein echt een ander aanzien te geven. Zelf ben ik het meest gecharmeerd van het 'wilgenbos'

Houtsnippen (pas weer ververst met twee vrachtwagenladingen...) doen iets met me. Het ziet er 100 keer mooier uit dan stoeptegels, het suggereert bosgrond en er zit een 'natuurlichtje' aan.

Affijn, als moeder van twee zonen was ik al een tijd lid van de oudercommissie. Een van de vaste agendapunten was het schoolplein. Steeds weer nieuwe ideeën over hoe we de kinderen iets konden bieden opdat ze meer gingen spelen in plaats van rennen, duwen, trekken, plagen en pesten... Ook mijn kinderen klaagden over verveling op het schoolplein. In eerst instantie wijt je het aan de leerkrachten, de overblijfmoeders, het tekort aan spelmaterial of de 'luiheid' van leerkrachten om het mee naar buiten te nemen. Al snel kwamen we echter op het idee om wat met het plein zelf te doen. We hebben toen allerlei hinkelspelen op het plein geverfd. Leuk, maar van korte duur. En toen kwam Sigrun Lobst met haar ideeën over schoolpleinen.

Mede omdat we zelf al zo aan het zoeken waren naar een blijvende verbetering van het schoolplein had Sigrun ons snel overtuigd. Toen eenmaal de tekeningen op tafel kwamen en we dia's te zien kregen over hoe het ook kan worden we als OR laaiend enthousiast.

Een ding was wel duidelijk, we zouden veel ouders nodig hebben om het te kunnen uitvoeren.

Bij onze algemene ouderavond hebben we dan ook een serieuze werving gehouden met een dia presentatie + verhaal door Sigrun, een door Anne (ook lid OR) gemaakte maquette en aanmeldlijsten. Zo is het ons gelukt om wel 60 tot 80 ouders voor de eerste 'tuindagen' te krijgen.

Het kleuterplein is snel gegaan, veel ouders, enthousiaste leerkrachten, weinig echt zware klussen en mooi weer!

Het grote schoolplein is voor mijn gevoel veel moeizamer gegaan. Minder tot veel minder enthousiaste ouders, veel echt zwaar werk zoals het metselen van de basaltblokken en het verslepen van een vrachtwagenlading vol basaltblokken... dat zijn dan wel momenten dat je het even niet meer ziet zitten. Het metselen van de 'kuip' is weer veel makkelijker gegaan, de kinderen konden ook meehelpen en vele handen maken licht werk!

Al met al hebben we met een kleine min of meer vaste groep het grote schoolplein toch weten te veranderen in een 'landschap' waarin kinderen kunnen spelen, ontdekken en hun krachten kunnen meten op fysiek vlak, (door allerlei stunts uit te halen op de glijbaan).

Het onderhoud blijft onze aandacht vragen. Ik ben echter van mening dat vooral de kinderen zelf met hun leerkrachten als begeleiding voor het schoolplein "moeten zorgen".

Daar hebben we nog geen goede vorm voor gevonden.

Lunchtijd op een tuinwerkdag

Het plaatsen van de glijbaan door ouders

Ik heb veel (heel veel) tijd en energie gestoken in het schoolplein. Wat ik ervoor terug gekregen heb is een stuk ervaring over hoe het ook “anders” kan, gezelligheid en waardering van mijn eigen kinderen. Ook het zien van spelende kinderen in plaats van alleen maar rennende kinderen is waarvoor je het uiteindelijk deed.

Wat ik erg jammer vind is dat het net niet helemaal “af” is, het geld is op, de spirit is eruit, de energie en enthousiasme bij ouders is sterk verminderd en de school neemt in mijn ogen te weinig verantwoordelijkheid voor b.v. het zwerfvuil verwijderen. Dat steekt af en toe.

Of ik het weer zou doen?

Ja, maar dan wel als hulpouder en niet meer als trekker!

Het zou ideaal zijn wanneer er b.v. drie professionele tuinmannen zouden zijn die er gewoon voor betaald worden en dat ouders dan kunnen *helpen* om het *sneller* voor elkaar te krijgen.

De last voor 100% op de schouders van vrijwilligers is eigenlijk niet te doen.

En, nog een opmerking:

In het aanvragen van subsidie hebben we erg veel energie gestoken als ouderraad. Complete boekwerkjes zijn de deur uitgegaan naar veel (14!) subsidieverstrekkers.

Van alle aanvragen is er maar 1 gehonoreerd.

Op het gebied van financiering is er nog een groot terrein te winnen. Ons schoolplein is nu mooi, maar voor het onderhoud heb je ook geld nodig en dat hebben we dus niet...

Arjan Blansjaar, stagiaire

Mijn indruk van de schoolpleinen

Toen ik voor het eerst hier op school kwam als stagiaire kreeg ik een rondleiding door de school en op de schoolpleinen. Wat mij toen opviel was de tuin. Weinig scholen hebben zo'n grote en mooie tuin. Na een paar weken stage viel mij op, dat de tuin ook erg goed onderhouden wordt en hij is leuk ingericht. De tuin wordt o.a. onderhouden door bijvoorbeeld een hele dag eraan te besteden de houtsnippers met de kinderen te verplaatsen. Ook door de plantjes, die elke keer weer worden geplant en mooi in bloei staan in de lente.

Als ik buiten loop zie ik ook dat de kinderen veel plezier hebben in de tuin. Ze kunnen zich lekker uitleven, verstoppertje spelen, met zand, houtsnippers of stokjes spelen. Dat soort dingen vinden kinderen altijd erg interessant. Ontwerp en inrichting van de tuin met boomstammen en pergola bijvoorbeeld geven een extra sfeer.

Ook een nut van de tuin zijn de bosjes. Als je daar een kleed overheen legt hebben de kinderen een hut voor zichzelf. Met sinterklaas hadden de kinderen insectenhuisjes gekregen en gingen ze ook beestjes zoeken die in de tuin leefden.

Kortom de tuin heeft dus veel soorten nut. En is ook plezierig voor de kinderen om in te spelen. Dat is een belangrijke combinatie.

Pompoenenland op het kleuterplein

Stella Verschure,
kinderfysiotherapeut moeder van Dewi (gr4) en Floris (gr3) en Nora

Rennen, springen vallenen weer op staan!

Sinds alweer een tijdje is de school verrijkt met een fantastisch schoolplein waar door de kinderen naar hartelust in gespeeld wordt.

Er wordt nauwelijks meer gevoetbald. Wel wordt er geklommen, gegleden, gesprongen en gekropen. Over het meest in het oog lopende resultaat hiervan wordt door de ouders regelmatig geklaagd. Vieze kleding, zand, dat is nog tot daar aan toe. Maar ook af en toe een gat in de knie, een tand door de lip en soms ook wel ergere kwetsuren.

Dat laatste is natuurlijk erg vervelend. Het is begrijpelijk dat de ouders van de “beschadigde” kinderen hierover mopperen tegen elkaar en de directie.

Bij deze wil ik als kinderfysiotherapeut, echter wijzen op al die positieve kanten van het schoolplein.

Onze kinderen wonen in de stad met weinig speelruimte in de buurt. Dat zien mijn collega's en ik terug in een groot aantal kinderen met een beperkte ontwikkeling van de bewegingsmogelijkheden. Onhandige, stuntelige kinderen is mede een gevolg van het op doen van te weinig bewegingservaring. Voor de televisie en de computer doe je immers niet zo veel met je lijf! Ons schoolplein nodigt juist uit tot klimmen, klauteren, springen, glijden enzovoort. Dit draagt bij tot een goede motorische ontwikkeling waar ze nu en ook later veel aan hebben. Maar dat niet alleen, het schoolplein prikkelt de fantasie van de kinderen om tot nieuw spel te komen, ze leren samen te werken en te ontdekken.

Dit gaat helaas af en toe gepaard met een buil of een gat in de knie. Maar ook hier leren ze van. Op deze manier leren ze hun eigen en ook elkaars grenzen te verkennen en te respecteren.

n het begin was het best lastig al die schaafwonden, blauwe plekken, kapotte broeken alleen maar omdat we zo nodig zo'n ruig schoolplein wilden. En toch, nu mijn jongens eraan gewend zijn, weten ze dus blijkbaar beter wat wel en niet kan op zo'n schoolplein, want de blauwe plekken en kapotte broeken zijn aanzienlijk verminderd.

Conclusie, zeker voor mijn jongste: Hij heeft dankzij o.a. het schoolplein geleerd om zijn eigen impulsen beter te beheersen bij b.v. het op de basalt blokken lopen.

Zelfgemaakte speelaanleiding: Oprecht ingegraven Larixstammen

Uit een schoolmaandbrief:

Hoewel veel ouders onze pleinen erg leuk en mooi vinden, zijn er af en toe ook opmerkingen over. Op elke speelplaats gebeuren wel eens ongelukken, dus ook op de onze! Zo is Kayleigh uit groep 3, een paar weken geleden, op de basaltkeien gevallen. Ze heeft haar neus lelijk opengehaald. Gelukkig is er nu niet veel meer van te zien, dankzij de kundige artsen.

We zijn natuurlijk gelijk gaan kijken, hoe we zo'n ongeluk kunnen voorkomen. Er zijn een aantal afspraken gemaakt:

- eten en drinken doen we voortaan allemaal binnen.
- een tikspel/ overlooptje mag niet meer op de keienranden
- binnenkort gaan we de scherpe randen afsmeren.

Afgelopen week viel Soeradj en brak zijn arm. Hij rende, struikelde en kwam heel ongelukkig terecht, iets wat overal had kunnen gebeuren. Geen extra acties dus, behalve dan dat we hem natuurlijk van harte beterschap wensen!

Deel drie: Samenvatting en conclusies

3.1 Samenvatting

Op de pleinen van Daltonschool de Margriet is het gelukt om met een beperkt budget en onder moeilijke, binnenstedelijke omstandigheden uitdagende speel- en leerplekken te creëren.

Het proces van ideevorming tot uitvoering en onderhoud verliep in nauwe samenwerking met de kinderen, de leerkrachten en de ouders.

Het gezamenlijk aanpakken van het plein heeft een positieve invloed op de contacten tussen de verschillende partijen en de algemene sfeer op de school. Nieuwe ouders geven aan, dat hun met name vanwege deze sfeer en de nieuwe buitenruimte voor deze school hebben gekozen.

De externe projectbegeleider van het project Duurzame Wijk heeft het proces wezenlijk vorm gegeven en getrokken. Door haar achtergrond als opbouwwerkster ontstond een combinatie van sociaal-cultureel engagement en kennis van landschapsarchitectonische bouwwijzen. De coördinator kindertuinen leverde onder andere de kennis ten aanzien van de regels voor kinderspeelplaatsen.

De organisatorische inzet van de school kon daardoor beperkt blijven. De grote betrokkenheid en persoonlijke inzet van de directie en een onvermoeibare ouderraad wisten over de hele projectduur heen leerkrachten, ouders en kinderen te motiveren.

Van degenen die in het begin twijfelenden of negatief ten opzichte van het project stonden, kwam tijdens de werkzaamheden veel lof voor het project. Dit gold bijvoorbeeld voor de omwonenden.

Sinds de beide nieuwe pleinen in gebruik zijn worden ze druk bespeeld. Vooral de heuvel met de glijbaan en de boomstammen in het speelbosje zijn erg in trek.

Ook na schooltijd komen kinderen uit de buurt terug om te spelen.

Nog steeds leven er onder de ouders twijfels en angsten over de veiligheid en vuile kinderkleren. Enkele actieve ouders schreven in de schoolkrant

artikelen waarin zij de ouders informeerden over de voordelen van het nieuwe plein voor de opgroeiende kinderen.

Tot slot dragen de pleinen bij aan de groene omgeving in de wijk Blijdorp.

3.2 Leerpunten

Enkele opvallende **leerpunten**, die tijdens het project naar voren kwamen zijn:

1. Er zijn minimale budgetten voor aanleg en onderhoud van de (traditionele) schoolpleinen beschikbaar. Het gevolg is dat er regelmatig achterstallig onderhoud ontstaat met soms gevaarlijke situaties (losliggende bestrating, kapotte hekwerken, slecht onderhouden bomen, afgekeurde toestellen).
2. Binnen de Dienst Stedelijk Onderwijs en het schoolbestuur van de openbare basisscholen was weinig aandacht voor het project. De enige eisen of ideeën over het plein waren het waarborgen van een bepaalde hoeveelheid vierkante meters per kind, zo laag mogelijke onderhoudskosten en de veiligheid.
3. De scholen, die iets met hun schoolplein willen, worden geconfronteerd met de strenge wet- en regelgeving, krappe budgetten en gebrek aan tijd en menskracht voor het extra werk. Er zijn dus weinig kansen voor het creëren van een afwisselende, uitdagende, maar ook rustgevende directe schoolomgeving, terwijl de behoefte binnen de scholen, met name onder de leerlingen wel erg groot is.
4. De schoolomgeving, met name de omwonenden, zagen het schoolplein vooral als een bron van ergernis. Maar ook het nieuwe ontwerp nodigt in hun ogen alleen maar vervelende naschoolse, overlast veroorzakende jeugd aan.

Enkele positieve **leerpunten**, die naar voren kwamen zijn:

1. Kinderen zijn over het algemeen vol enthousiasme en creativiteit en bereid om mee te denken en mee te doen bij veranderingen op hun schoolplein.
2. Met een goede begeleiding zijn kinderen in staat om realistisch en zelfkritisch te kijken naar hun behoeftes, wensen en de mogelijkheden voor de realisatie daarvan.
3. School en ouders hechten over het algemeen een groot belang aan een kwalitatief goede leef- en leeromgeving van hun kinderen. Als de noodzaak en de kansen zichtbaar worden, staan veel ouders en leerkrachten open voor vernieuwing.
4. Een enthousiaste en doelgerichte aanpak wordt gewaardeerd door de kinderen en de schoolomgeving. Als mensen zien dat op woorden ook daden volgen, dan zijn velen bereid om zelf de handen uit de mouwen te steken.
5. Ook binnen de strenge grenzen van veiligheids- en gezondheidswetgeving is het mogelijk om uitdagende zelfbouwspeellandschappen te creëren. Daarvoor zijn kennis van de regels en goede samenwerking met de verantwoordelijke instanties een vereiste.

3.3 Succes- en faalfactoren

Financiering professionele projectbegeleiding:

Een professionele begeleiding van een schoolpleinproject is geen vereiste maar kan veel voordelen opleveren:

- men kan gebruik maken van hun netwerk en professionele contacten

- zij leveren ervaring en kennis op het gebied van:
 - (ruimtelijk) ontwerpen, bouwmaterialen, bouwwijzen, bodem en planten,
 - kennis van geldende wetgeving en veiligheidseisen
 - het waarborgen van een goede planning en continuïteit van het project

Nadeel van een externe projectcoördinatie kan zijn:

- het ontbreken van kennis van en de grote afstand tot de school en haar personeel
- dat het overdragen van het project aan de school en andere behorende instanties na de afronding een extra moeilijkheid kan zijn

Samenwerking met stedelijke diensten en instellingen

Een zeer belangrijke succesfactor voor het slagen van een dergelijk project is de nauwe samenwerking met de (deel)gemeentelijke diensten. Soms is het hierbij moeilijk de juiste contactpersoon te vinden.

Voor het pilotproject is een adviesgroep samengesteld bestaande uit vertegenwoordigers van de Deelgemeente afdeling Gemeentewerken, Sport en Recreatie Rotterdam afdeling Natuur- en Milieueducatie en de GGD. Er kon helaas geen vertegenwoordiger van het Dienst Stedelijk Onderwijs of het schoolbestuur gevonden bereid gevonden worden om deel te nemen.

Het contact met deze personen moest het volgende waarborgen:

- het voldoen aan de geldende normen en eisen
- de integratie in (deel)gemeentelijke plannen
- de continuering van onderhoud en veiligheid
- maximale gebruik maken van bestaande programma's, subsidiemogelijkheden, materiaalbronnen, kennis etc.

Publiciteit

Omvangrijke publiciteit in alle fasen van het project versterkt duidelijk het draagvlak van het project in de omgeving, motiveert alle betrokkenen en helpt bij het vinden van sponsors en e.a. externe projectondersteuning.

Daarbij zijn per doel verschillende media belangrijk:

- huis-aan-huis verspreide brieven
- buurt- en wijkpers en regionale omroep
- gemeentelijke ook ambtelijke/ interne bladen
- vakpers onderwijs
- bovenregionale pers en zenders

De publiciteit kan ook leiden tot contacten met vergelijkbare projecten/ scholen en daarmee en waardevolle ervaringsuitwisseling.

Ook aansluiting bij bestaande netwerken zoals 'SPRINGZAAD. samen werken aan vrije ruimte voor natuur en kinderen' kan van nut zijn zowel bij voorbereiding, uitvoering als continuering van het project.

Betrokkenheid schoolomgeving

Een breed draagvlak voor het project in de schoolomgeving is van cruciaal belang. Dit geldt met name voor openbare pleinen maar ook op binnenpleinen heeft men met burens te maken.

Onenigheid met de burens kan in het uiterste geval lijden tot ingewikkelde, juridische procedures. Vroegtijdige bekendmaking van de plannen, het beste nog in de voorbereidende fase en het in acht nemen van de belangen van de burens en omwonenden schept de voorwaarden voor een vreedzame en in een wederzijds vruchtbare relatie.

Betrokkenheid kan het beste gecreëerd worden door zichtbare acties op het plein, waarvoor via pers en huis-aan-huis verspreide brieven uitgenodigd kan worden.

Verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid

Om negatieve verrassingen te voorkomen zullen in het begin van het project de verantwoordelijkheden voor het schoolplein goed geregeld moeten zijn. Wie doet het beheer en wie het onderhoud? Onduidelijke afspraken leveren kunnen later grote problemen opleveren. Ook over de verantwoordelijkheden en de aansprakelijkheid tijdens het project moeten vooraf afspraken gemaakt worden.

Continuïteit onderhoud

Groene en levendige schoolpleinen vragen een bijzonder vorm van aandacht en onderhoud.

Dit wordt vaak als nadeel gezien, maar is eigenlijk een voordeel, want deze vorm van onderhoud kan voor een groot deel door de school en ouders zelf gedaan worden. Dit spaart kosten en verhoogt de betrokkenheid.

Vele onderhoudswerkzaamheden lenen zich voor educatieve doeleinden en kunnen ingepast worden in het bestaande lesrooster of aangeboden worden als extra (buitenschoolse) activiteit, bijvoorbeeld in het kader van verlengde schooldag of brede school.

Hiervoor is de ondersteuning van gemeentelijke diensten van groot belang, zoals (natuur- en milieueducatie, het opbouwwerk of gemeentewerken).

3.4 Conclusies

Het pilotproject 'Groene en levendige schoolpleinen' heeft in zijn looptijd van twee jaar waardevolle ervaringen opgeleverd ten aanzien van de mogelijkheden en moeilijkheden bij veranderingen op bestaande schoolpleinen.

Kinderen hebben veel behoefte aan een afwisselende en uitdagende leeromgeving. Verveling leidt tot agressie en vandalisme.

Ouders verwachten, dat hun kinderen in een veilig milieu op kunnen groeien, ervaringen kunnen opdoen en zo dus leren zelfstandige en gezonde volwassenen te worden.

Leerkrachten zijn vaak gevangen in lesprogramma's en worden afgerekend op aantoonbare resultaten. Het lesgeven vraagt veel energie en aandacht. Enthousiast ergens mee bezig zijn en afwijkende of extra-activiteiten vergen vaak een buitengewone inzet van de leerkrachten.

De financiële middelen van scholen zijn beperkt. Schoolpleinen hebben een lage prioriteit in de begroting.

Buurtbewoners zien (school)kinderen vaak alleen als veroorzakers van vernieling en vervuiling van de openbare ruimte.

De beheerders van huidige schoolpleinen verkeren in een dilemma: Buitenspelen en buiten zijn vormen een belangrijk onderdeel van de schooldag voor scholieren, maar er is nauwelijks aandacht voor een kindvriendelijke, uitdagende, rust- en ervaringgevend vormgeving. De grote drukte op de kleine pleinen beperkt de mogelijkheden. Voor behoeften als rust en recreatie, communicatie en ontdekkend leren is weinig ruimte op de meeste pleinen.

Dit terwijl buitenspelen voor een gezonde ontwikkeling van kinderen van cruciaal belang is. De huidige manier van leven van de meeste volwassenen echter dwingen of lokken kinderen steeds vaker en langer naar binnen. Zeker voor stadskinderen zijn de mogelijkheden voor vrij buitenspelen zeer beperkt. Schoolpleinen bieden een unieke en uitstekende kans deze noodzakelijke speelruimte voor kinderen te scheppen.

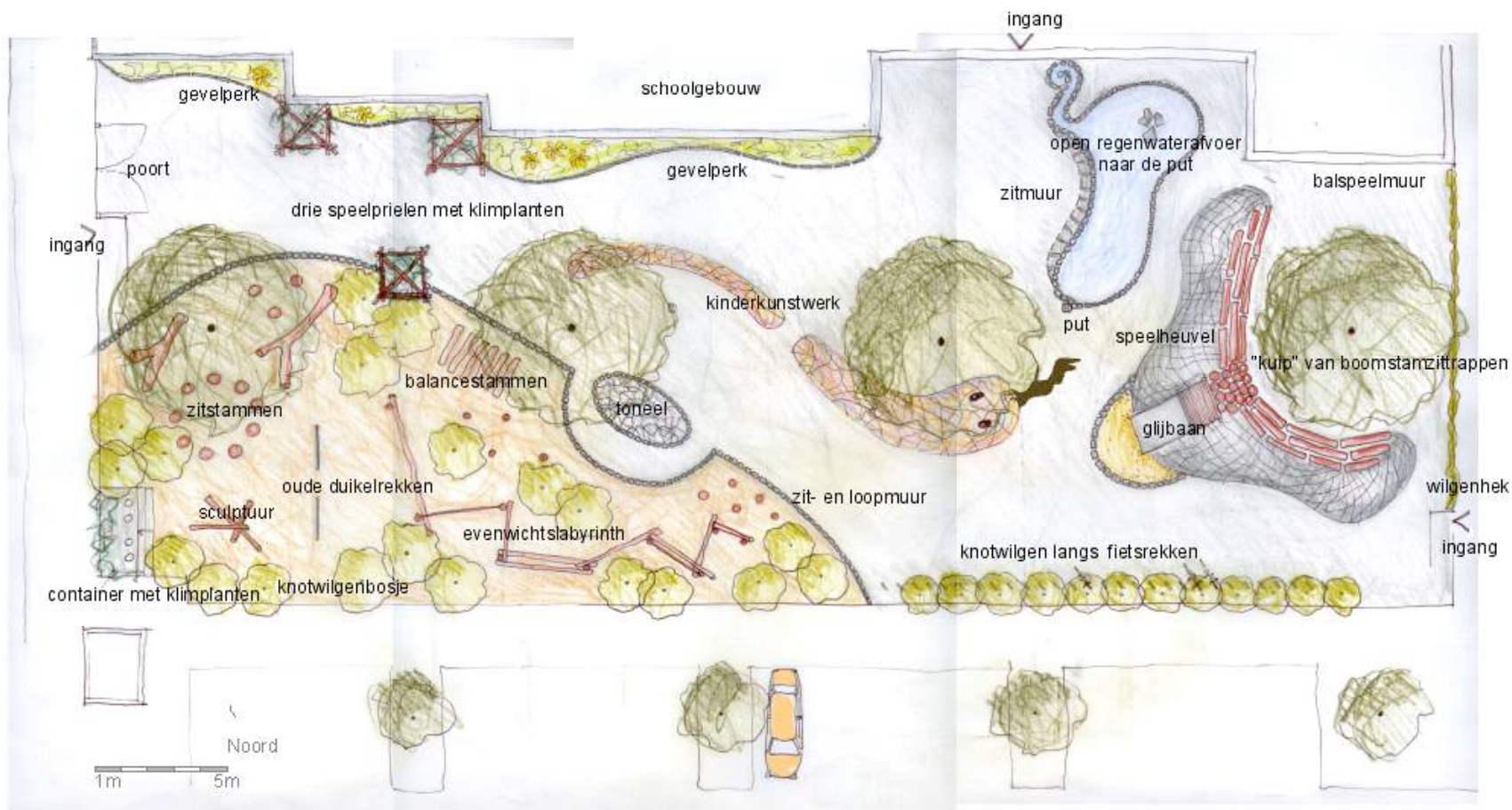
Hiervoor moeten de mogelijkheden van de huidige kleine, kwetsbare schoolpleinen onderzocht en vervolgens uitgebuit worden. Dit vereist een nauwe samenwerking van de verantwoordelijke (deel)gemeentelijke diensten en een vakkundige begeleiding door deskundigen.

De scholen moeten hierin financieel en personeel ondersteund worden.

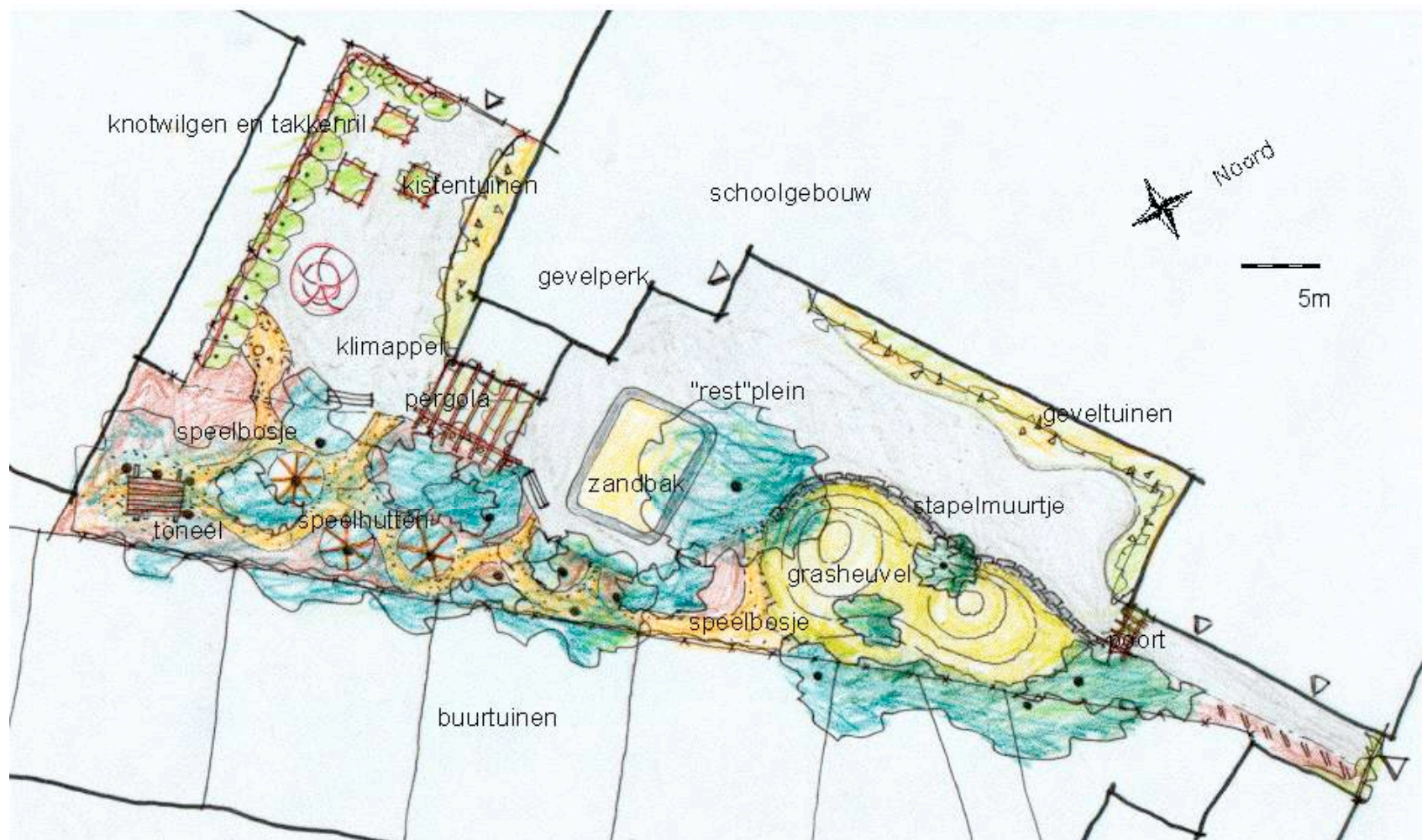
Groen en levendig schoolplein Daltonschool De Margriet, zomer 2003

Ontwerpschets schoolplein Daltonschool De Margriet, Rotterdam

Aardijk. / Sigrun Lobst

Schiedamseweg ben. 519D 3028 BTR otterdam tlf: 010 - 437 22 78 e: sigrunlobst@hetnet.nl

Ontwerpschets Kleuterplein Daltonschool De Margriet

Aardrijk. - Sigrun Lobst

Schiedamsesweg ben. 519D, 3028 BT Rotterdam

010-437 2278, sigrunlobst@hetnet.nl

Schoolpleinpilot “Groene en levendige schoolpleinen”, Daltonschool De Margriet

Logboek

Datum	Tijd	Betrokkenen	Gebeuren
....	Wijkmilieuwerkplaats (wmw) Jet de Jonge en Sigrun Lobst, Vertegenwoordigers van Ouderraad (OR) en leerkracht Daltonschool de Margriet, de Imeldaschool, Beatrixschool, De Blijberg...	Dialezing over schoolnatuurtuinen, gesprek over situatie op de pleinen en wensen voor veranderingen
....	Wmw (Jet en Sigrun)	Schrijven projectvoorstel ‘Groene en levendige schoolpleinen’
...	Wmw (Jet en Sigrun). DG Noord Han van Dam DS+V Eric Hoeflak	Presentatie projectvoorstel aan DG Noord, Duurzame wijkvernieuwing
...	...	Wmw (Jet en Sigrun) Scholieren en leerkrachten <i>onderbouw</i> Daltonschool de Margriet	Diashow over buiten spelen en levendige, groene speeltuinen Bouwen van droomschoolpleinmaquettes
...	...	Wmw (Jet en Sigrun) Scholieren en leerkrachten <i>midden/ bovenbouw</i> Daltonschool de Margriet	Diashow over buiten spelen en levendige, groene speeltuinen Tekenen van droomschoolpleinen
Ma 05 mrt 2001	1000-1130	Wmw (Sigrun)	Pleinfotos en opmeting
Di 06 mrt 2001	1300-1700	Wmw (Sigrun)	Uitwerken plannen kleutertuin
Do 08 mrt 2001	2000-2100	Wmw (Jet+Sigrun) Ouderraad,	Presentatie plannen, bespreking
Di 13 mrt 2001	1330-1500	Wmw (Sigrun) Leerkrachten ;Odilia, Con, Francine, OR : Leny	Werkafpraak plannen kleutertuin
Do 22 mrt 2001	1000-1100	Wmw (Sigrun) Gemeentewerf Rens Diender,	Bespreking plannen
Ma 26 mrt 2001	1000-1200	Wmw (Sigrun)	Materialen regelen
Do 29 mrt 2001	1100-1400	Wmw (Sigrun)	Gereedschap en Verzorging
Do 29 mrt 2001	1400-1600	Wmw (Sigrun) Scholieren, ouders leerkrachten,	Eerste werkzaamheden
Za 31 mrt 2001	1000-1600	Wmw (Jet+Sigrun) 45 ouders en kinderen, leerkrachten en directeur,	Houtwal, boshutten,
Za 07 april 2001	1000-1600	Wmw (Sigrun) 70 ouders en kinderen, leerkrachten en directeur,	Houtwal, hutten, kistenperken, geveltuin,

Ma 23 april 2001	1200-1400	Wmw (Sigrun)	Uitwerken schoolpleintraject
Do 26 april 2001	1200-1330	Wmw (Sigrun) Roel, Odilia, Francine (directeur/ leerkrachten)	Afstemmen schoolpleintraject
Ma 07 mei 2001	1000-1100	Wmw (Sigrun)	Materiaalbestelling gras en grond
Di 08 mei 2001	1000-1500	Wmw (Sigrun)	Ontwerp pergola en bestelling hout
Vr 11 mei 2001	2000-2200	Wmw (Sigrun)	Uitnodigingsbrief omwonenden
Zat 12 mei 2001	1100-1500	Wmw (Jet+Sigrun) 20 ouders en kinderen, leerkrachten en directeur,	Aanleg stapelmuurtje en grasheuvels
Zo 27 mei 2001	2000-2300	Sigrun Lobst	Uitwerken kritiekformulieren voorplein
Di 29 mei 2001	1000-1700	Wmw (Sigrun)	Vorbereiding opening
Wo 30 mei 2001	1400-1800	Wmw (Sigrun) 4 ouders, 3omwonenden, 2leerkrachten weinig kinderen	Openingsmeeting voorpleintraject
Zat 02 juni 2001	1200-1700	1leerkracht en 4vaders +hun kinderen	Maken pergola kleuterplein
Ma 04 juni 2001	1000-1400	Wmw (Sigrun)	Verslagen + voorbereiding adviesgroepgesprek
Di 19 juni 2001	1200-1300	Wmw (Jet en Sigrun) Josine vdBogaart/GGD Ingeborg Berger/DG noord	Voorstel schoolplein
Wo 20 juni 2001	900-1300	4vaders en 1leerkracht	Afmaken pergola kleuterplein
Ma 25 juni 2001	1000-1200	Wmw (Sigrun)	Verslagen
Di 26 juni 2001	1300-1500	Wmw (Sigrun)	Opmetingen schoolplein
Ma 02 juli 2001	1000-1300	Wmw (Sigrun)	Evaluatie kritiekformulieren
Di 03 juli 2001	1500-1700	Wmw (Sigrun)	Uitnodigingsbrieven
Wo 04 juli 2001	1230-1400	Wmw (Sigrun) Diederik Bosscha (Global Action Plan) Ca. 6ouders en 1leerkracht	Informatieuur Sustainable journey project
Do 05 juli 2001	1000-1700	Sigrun Lobst	Schetsontwerp
Wo 11 juli 2001	2000-2300	Sigrun Lobst	Presentatie schetsontwerp aan leerkrachten/ouders/omwonenden
Vr 13 juli 2001	1230-1330	Sigrun Lobst	Presentatie schetsontwerp aan scholieren
Wo 05 sept 2002		?	Commissie presentatie?
Ma 17 sept 2001	1300-1400	Wmw (Sigrun) Adviesgroep: Ingeborg Berger (DG Noord)	Kennismaking en presentatie van de plannen en Stand van zaken
Di 18 sept 2001	2000-2230	Wmw (Sigrun) Ouders en leerkrachten	Presentatie van de plannen en discussie op de ouderavond
Di 13 nov 2001	1530-1630	Wmw (Sigrun) OR: Leny, Sjoukje.. Leerkracht: Naomi Groenhart	Keuze speelobject toe te voegen aan ontwerp door aanvraag subsidie Opzetten subsidieaanvraag speeltoestellen

Wo 21nov 2001	1300-1400	Wmw (Sigrun) OR: Leny , Sjoukje.. Leerkracht: Naomi Groenhart	Samenstellen subsidieaanvraag speeltoestellen
Herfst/winter 2001/2 (6 middagen)	6x 2uur	Wmw (Sigrun) Diederik Bosscha (GAP) Jan Neggers (kunstenaar) Leerkrachten: Naomi en Kaya Ouders: Jacqueline en Renee	Zes ecoteam bijeenkomsten in voorbereiding op het kunstwerk (sustainable journey project van Global Action Plan)
Woe 09 jan 2002	1000-1200	Wmw (Sigrun) Adviesgroep: Ingeborg Berger (DG Noord) Gerard Reitsma (s&r) Josine v/d Bogaard (GGD) Frans Veelbehr (Gwerf) Naomi Groenhart (school)	Kennismaking onderling en met school en ontwerp Reacties en punten van aandacht voor verdere stappen
Ma 14 jan 2002	1300-1400	Wmw (Sigrun) Ingeborg Berger (DG Noord) Frans Veelbehr (Gwerf)	Overleg verantwoordelijkheid, veiligheid en onderhoud ontwerp
Di 29 jan 2002	930-1100	Wmw (Liesbeth v. Wifferen) Ingeborg Berger (DG Noord) Hanneke Droost (directeur) Leny Jeurissen (OR)	Overleg
Week ..		Jan Neggers (kunstenaar), Leerkrachten en leerlingen middel+bovenbouw	In de projectweek ontstaan tekeningen en maquettes van kunstwerken voor op de plein
Vr 22 feb 2002		Jan Neggers (kunstenaar), Leerkrachten en leerlingen middel+bovenbouw	Keuze van het uit te voeren kunstwerk uit alle maquettes die de kinderen hebben gemaakt
Di 05 mrt 2002	900-1030	Wmw (Sigrun) Naomi Groenhart(School), Leny Jeurissen (OR), Ingeborg Berger (DG Noord), Mevr. Elbert (DOO)	Overleg verantwoordelijkheden en beheer: DOO moet eerst goedkeuring geven Afwachten...
Wo 03 apr 2002		Leerkrachten en leerlingen onderbouw	Opvullen houtsnippers (wmw zorgt voor materiaal+deels gereedschap)
Wo 10 apr 2002	1000-1300	Wmw (Sigrun) 10 leerlingen, een ouder, een leerkracht	De wilgentakken voor op het schoolplein worden bij de kinderboerderij gebost en opgehaald
Zat 20 apr 2002	1100-1700	Wmw (Sigrun) Ca. 30 ouders met kinderen, 4 leerkrachten schooldirecteur	Bij/afwerken kleutertuin Wilgenscherm, gevelperk, wilgenhut op voorplein
Wo 24 apr 2002	1200-	Wmw (Sigrun) 1ouder, 1leerkracht,	Werkafpraak
Vr 26 apr 2002	1000-1500	Wmw (Sigrun)	Zetten wilgenpalen bij toekomstige speelbosschage en langs buitenhek

		Ca.50 Scholieren en 4 leerkrachten, drie ouders,	
Vr 17 mei 2002	830-1930	Wmw (Sigrun) Ca.10 ouders, scholieren en leerkrachten tijdens de pauze en na school, directeur	Levering van natuursteen door havenbedrijf/ fa. Blom Metselen tegelbankje en uitzetten natuurstenen zit-quaduct Opslagen rest-stenen
Ma 20 mei 2002	1000-1600	3ouders	Verder metselen zit-quaduct
Woe 29 mei 2002	1330-1430	Wmw (Sigrun) 1ouder, 1leerkracht,	Werkafspraak
Vr 31 mei 2002	1000-1600	Wmw (Sigrun) 5 ouders	Afmettelen zit-quaduct
Woe 05 juni 2002	1300-1600	Wmw (Sigrun) 1ouder	Poging aftappen regenbuis
Woe 12 juni 2002	1300-1700	Wmw (Sigrun) Ouders	Herstel takkenwal kleuterplein
i.d. zomervakantie		Jan Neggers (kunstenaar), Naomi en Kaya (leerkrachten)	Plaatsing kunstobject zitslang
Woe 04 sept 2002	900-1000	Wmw (Sigrun) Hanneke Drost (directeur)	Stand van zaken Vastleggen volgende stappen
Woe 02oct2002	830-1700	Wmw (Sigrun) ±10ouders, 2leerkrachten, ±3 schoolklassen	Metselen zitmuur speelbos
Vr 04oct 2002	830-1600	Wmw (Sigrun) ±8ouders, 1leerkracht, ±3 schoolklassen	Aanleg speelbos
Woe 09 oct2002	900-1700	Wmw (Sigrun) ±8ouders, 2leerkrachten, ±2 schoolklassen	Metselen basismuur kuipje
Vr 11 oct 2002	900-1700	Wmw (Sigrun) ±10ouders, 3 leerkrachten, ±2 schoolklassen	Opbouw kuipje
Woe16oct2002	1000-1200	Wmw (Sigrun) ±2ouders, 1leerkracht	Afronding en opruimen
Za 02nov2002	1000-1600	±8ouders, 2leerkrachten, 10 kindern	Aanbrengen houtsnippers en stammen in speelbos
D012dec2002	900-1100	Wmw (Sigrun) 1ouder, 1leerkracht, 1scholier	Interview en videoopnamen ECO-team/ Sustainable journey project
Do12dec2002	1100-1200	Wmw (Sigrun) Hanneke Drost (directeur) Leny Jeurissen (ouderraad)	Afrondings- en overdrachtgesprek
Vr17januari2002	1330-1500	Wmw (Sigrun) Hanneke Drost (directeur) Leny Jeurissen (ouderraad) Wethouder Wim van Sluis Diverse politici	Rondleiding over het schoolplein en gespreksronde over het project

Wijkmilieuwerkplaats – Verslag

Project:

**Schoolpleinpiloot Daltonschool de Margriet
Verslag openingsbijeenkomst participatie**

Datum: 30 mei 2001, 16.00-18.00 uur

Plaats: Schoolplein Daltonschool de Margriet

Organisatie: Wijkmilieuwerkplaats, Sigrun Lobst

Programma: -vanaf 16.00 uur binnenkomst,
-rondleiding door de kleutertuin
-kennismaking met elkaar en met de situatie
-werken aan de kritiek- en eisenformulieren
-gesprekken

Deelnemers: -een leerkracht en de directeur van de Margrietschool
-een groep (ca. 6 kinderen) en een tweetal naschoolse
pleingebruikers (ca. 8-10jaar)
(eerstere groep aangetroffen op het schooldak)
-vier omwonenden (twee afmeldingen)
-drie moeders
-de kinderen van de aanwezige moeders

Verslag: Er waren 200 uitnodigingen door scholieren in de buurt
verspreid. Ouders en scholieren waren benaderd via de
school, leerkrachten op een teamvergadering.
De opkomst was gering.

Er is door de kinderen een aantal tekeningen toegevoegd,
die op zich geen nieuwe inhoud naar voren brachten.

Door de moeders, allemaal lid van de ouderraad werd
gezamenlijk een kritiek/eisenformulier ingevuld.
Een omwonende deed dat thuis.

Leerkrachten en scholieren bewerkten de formulieren onder
schooltijd.

Een evaluatie van de resultaten is hieronder te vinden.

Belangrijke informatie kwam uit de gevoerde gesprekken met
ouders en omwonenden naar voren:

- Regelmatig komen er na schooltijd kinderen die niet in de
wijk wonen op het plein spelen.
- Al vaker werd door de omwonenden de politie gebeld voor
op het dak of in de kleutertuin spelende kinderen. De
politie arriveert steeds te laat
- Eén bewoonster geeft aan, dat ze liever geen
veranderingen op het plein wil zien, omdat deze nu ten
minste weinig vernielingsgevoelig is en ze vraagt zich af
of kinderen tegenwoordig zo fantasieloos zijn, dat ze niet
meer weten welke spelletjes ze op een plein kunnen
doen. Na een uitgebreid gesprek komt echter naar voren,
dat de mevrouw en ander soort inrichting wel mooi zal
vinden, maar ze blijft zeer negatief over de haalbaarheid
ervan.
- Verder hebben de mensen, vooral 's avonds, last van het
lawaai van ballende kinderen.
- Ook blijkt, dat mensen nog maar weinig verwachten van
de buitenruimte. Wel moet deze schoon gehouden door
de gemeente (zwerfvuil en hondenpoep dragen bij aan
deze negatieve houding).
- Over het uiterlijk van de kleutertuin zijn de mensen
allemaal zeer positief maar ze denken dat iets
vergelijgbaars niet bestand zal zijn tegen vernieling.

De kinderen zelf werden in hun werkweek naar hun mening
over het plein gevraagd.

Naar een diaverhaal over natuurlijke speelplekken maakten zij
een tekening/collage over hun droomplein.

Op een groot vel met daarop een tekening van de school en het plein gingen ze aan de slag. Het bleek, dat de tekening door veel kinderen als kleurplaat werd gezien en gebruikt. Een aantal kinderen heeft echter een duidelijk beeld van hun droomplein geschetst.

De meest aangetroffen voorwerpen waren:

- boomhutten
- waterpartijen/zwembaden
- bloemen
- grasvelden
- vogelnestjes in de bomen
- allerlei toestellen (glijbanen, schommels in de bomen)
- bosjes
- hutten
- zitgelegenheden (ligstoelen, mozaïkbanken, boomstammen, “rustig praatplekje”)
- (klim)heuvels en twee tunnelsystemen onder het schoolplein, een worstelring, veel beesten en vogels

Ook de op het dak aangetroffen jongens mochten een tekening maken.

Dit bleek echter niet hun medium te zijn. De tekeningen bleven onduidelijk.

Op het verzoek hun namen achter te laten zodat ze uitgenodigd konden worden voor een vervolgbijeenkomst werden helaas allerlei rare Marokkaanse woorden opgeschreven.

Twee Turkse jongens van dezelfde leeftijd waren wel geïnteresseerd in verdere medewerking en gaven hun adres op.

Evaluatie opdrachtformulieren:

Ingeleverde formulieren:

• leerkrachten	5
• scholieren	36
• omwonenden	1
• ouders	1

Leerkrachten: Het huidige plein biedt te weinig uitdaging en variatie in speelmogelijkheden voor de kinderen. Er is gebrek aan rust en zitmogelijkheden. De uitstraling van het plein is triest en ongezellig.

Verbetering zal meer hoekjes, meer speeluitdagingen en meer rustige zitplekken moeten opleveren. Ook is er behoefte aan (vernielingsbestendig) groen.

De inrichting moet aan alle leeftijden (groep 3 t/m 8) iets bieden.

Leerkrachten willen het plein ook graag voor buitenlessen gebruiken.

Scholieren: De kinderen vinden vooral de bestaande hoekjes, die door de verspringingen in de schoolgevel ontstaan leuk. Over het bestaande klimrek en de zitgroep lopen de meningen uiteen: voor sommigen is het leuk, anderen vinden dat er te weinig zijn of te eenzijdig in gebruik.

De fietsrekken en de vuilcontainer zijn vies of lelijk en staan in de weg. De bomen zijn op zich mooi, maar je kan er weinig mee, dus staan ze ook in de weg.

Er is behoefte aan mogelijkheden om te klimmen, te schommelen, te glijden, te (voet)ballen, te picknicken, verstoppertje te spelen, te zitten en “babbelen”.

Omwonenden: Het ingekomen formulier is afkomstig van een bekende bewoonster met een duidelijke maar sterk eenzijdige houding.

Al het bestaande groen moet zo veel mogelijk beschermd en met rust gelaten worden.

Kinderen vernielen alleen maar de laatste stukjes natuur.

De bewoonster ervaart heel veel overlast van de rondhangende agressieve jeugd.

Het plein moet geen negatieve uitstraling krijgen want elders is voldoende ruimte.

Als niet eerst de bestaande problemen worden opgelost, is de besteding van “gemeenschapsgeld” in veranderingen “weggegooid” geld.

Ouders: De aanwezige moeders zijn echter erg positief. Uit hun formulieren en opmerkingen blijkt, dat zij het liefst een kale vlakte voor hun kinderen zouden zien met grond en water, om vrij te spelen en veel groen voor een goede sfeer.

Als thema voor hun ideale schoolplein geven ze dan ook aan: “natuur in de stad”.

Er kan vanuit worden gegaan, dat deze mening niet representatief is.

Het werk in de kleutertuin en de hoge opkomst van vrijwilligers, wijst voor deze benaderingswijze op een groot draagvlak bij de ouders.

Samenvatting: Uit de gesprekken en formulieren wordt een aantal belangrijke aandachtspunten voor het verdere werken aan een levendig schoolplein het volgende duidelijk:

- De verwachtingen van de betrokken partijen lopen sterk uiteen: terwijl omwonenden rust en orde willen, streven leerlingen, leerkrachten en ouders naar een uitdagende, levendige speelplek met uitstraling en sfeer.
- Het huidige plein is éénzijdig en één dimensionaal ingericht, er is weinig uitdaging en weinig variatie.
- De gebruikers hebben behoefte aan een veelzijdige, sfeervolle en groene buitenruimte.
- Veiligheid en bestand zijn tegen vernielingen zijn de belangrijkste eisen die aan de inrichting gesteld moeten worden.

Wijkmilieuwerkplaats – Verslag

Project:

**Schoolpleinpilot Daltonschool De Margriet
Presentatie schetsontwerp**

Datum: 11 juli 2001

Plaats: Daltonschool De Margriet

Agenda: 1. Stand van zaken
2. Evaluatie inventarisatieformulieren
3. Presentatie schetsontwerp

Organisatie: WMW, Sigrun Lobst

Deelnemers: 1. WMW, Jet de Jonge
2. Aardrijk./Sigrun Lobst
3. twee bewoners (zie lijst)
4. twee leerkrachten (zie lijst)
5. zeven moeders/OR (zie lijst)

Verslag: Sigrun licht toe wat er tot nu toe gedaan is en hoe de situatie in elkaar steekt. Aan de orde komt het interesseconflict leerkrachten<->scholieren<->ouders<->omwonenden op basis van de ingeleverde kritiekformulieren.

Er ontstaat een hevige discussie. Uiteindelijk komt men overeen, dat de bestaande problemen omtrent het vernielzuchtige naschoolse gebruik niet binnen dit project kunnen worden opgelost. Hiermee moet worden gehouden. Voor de kinderen is het belangrijk **nu** iets te doen aan de verbetering van hun schoolomgeving, dus wil men niet wachten tot de problemen zijn opgelost. De kans op vernielingen wordt geaccepteerd. Door er zo min mogelijk geld in te investeren zal het vaak gehoorde

bezwaar van verspilling verminderen. Het gezamenlijk doen staat voorop.

Eén bewoonster is het met deze optimistische mening van de aanwezigen helemaal niet eens. Na luid protest verlaat zij de school.

Er wordt gesproken over de mogelijkheid de wijkagent erbij te betrekken en eventueel gezamenlijk een project voor sociale controle op te zetten.

Uit de discussie komt een aantal aandachtspunten voor het ontwerp naar voren:

- Vernielingsbestendigheid van alle elementen (hierbij verwerking van ervaringen: waarop richten zich vernielingen het meest?)
- De kinderen er vanaf het begin bij betrekken, in het bijzonder bij uitvoering en onderhoud.
- Zoeken naar mogelijkheden voor kostenbesparing, aantrekken van vrijwilligers b.v. metselcursus i.s.m. de "doe het zelf – school"
- 'zachte ondergronden' zijn kwetsbaar, misschien is hetzelfde effect te bereiken door tussenbegroeiing in straatstenen
- belangrijk: voldoende klim/klauterattributen

Afspraken: - voor de Daltonkrant levert WMW voor maandag a.s. een ontwerpschets aan, de tekst wordt door Leny Jurissen gemaakt

- WMW/Aardrijk.: -uitwerking van het schetsontwerp naar voorlopig ontwerp
-afstemming met adviesgroep

- presentatie VO na de vakantie:

-ouderraad: 05/06 september 2001

-ouders op ouderavond 18 september 2001

-school op teamvergadering 05 of 12 september

Wijkmilieuwerkplaats – Verslag

Project:**Schoolpleinpilot: Daltonschool De Margriet
Presentatie schetsontwerp aan leerlingen**

Datum:	13 juli 2001
Plaats:	Gymzaal Daltonschool De Margriet
Agenda:	1. bespreking evaluatie kritiekformulieren 2. uitleggen interesseconflicten 3. presentatie schetsontwerp 4. discussie
Organisatie:	WMW, Sigrun Lobst
Deelnemers:	1. Aardrijk./WMW Sigrun Lobst 2. Scholieren Daltonschool De Margriet: Groep 3: -Sara (juf Marja) -Lilian Groep 4: -Rianne (jufNaomi) -Sami Groep 5/6B -Beaa (juf Ellen) -Volkan Erzös Groep 5/6a -Priscilla van Kommek (meester Peter) -Jochem Greweldingen Groep 7a: -Fedie (juf Kaya) Groep 7b: -Ilja (meester Ruud)
Verslag:	De kinderen worden uit de groepen opgehaald. Eén iemand zingt onderweg "ieppie, we gaan het schoolplein veranderen". In de gymzaal buigen de kinderen zich over een schets, die op basis van de ingeleverde kritiekformulieren het interesseconflict tussen scholieren/leerkrachten<->omwonenden<->naschoolse gebruikers laat zien.

Door de kinderen worden namen en incidenten genoemd betreffende de vernielingen. Ze geven aan dat soms ook kinderen van school hierbij betrokken zijn. De aanwezige kinderen zijn het erover eens, dat het erg jammer is, dat dit soort dingen gebeuren, dat ze er ook geen snelle oplossing voor kunnen verzinnen maar dat je toch iets moet veranderen aan het huidige plein.

Aan de hand van een plattegrond van het schoolplein wordt de huidige situatie besproken. Ter sprake komen: de fietsen, de gebruikersconflicten, de vuilcontainer, de hoeken van het gebouw, de bomen en de putten.

De kinderen missen de knikker/flippotegels in de tekening. Er wordt uitgelegd, dat in het plan alleen de niet/nauwelijks te verplaatsen elementen zijn opgenomen en dat de speeltegels ook op het nieuwe plein een plek zullen vinden.

Vervolgens wordt het schetsontwerp ontrolt en met gejuich ontvangen. De onderdelen van het plan worden uitgelegd en besproken. Het speelbos spreekt de kinderen het meeste aan. De oplossing voor het bestaande balspelconflict door het maken van een 'kuip' met zittrappen wordt positief opgenomen. Al gauw wordt over detailoplossingen en mogelijke problemen gediscussieerd.

De kinderen willen nadrukkelijk meedoen bij de aanleg. Het liefst zouden ze alles zelf willen doen.

Afspraken:	- De kinderen worden over de verdere stappen op de hoogte gehouden - In de herfst zal het eerste onderdeel, liefst de 'kuip' uit worden uitgevoerd -- De kinderen zullen ondertussen informatie verzamelen over mogelijke (vakkundige) vrijwilligers en over mogelijke materiaalbronnen.
------------	--

Wijkmilieuwerkplaats – Verslag

Project:**Schoolpleinpilot: Daltonschool De Margriet
Presentatie schetsontwerp aan leerlingen**

Datum:	13 juli 2001
Plaats:	Gymzaal Daltonschool De Margriet
Agenda:	1. bespreking evaluatie kritiekformulieren 2. uitleggen interesseconflicten 3. presentatie schetsontwerp 4. discussie
Organisatie:	WMW, Sigrun Lobst
Deelnemers:	1. Aardrijk./WMW Sigrun Lobst 2. Scholieren Daltonschool De Margriet: Groep 3: -Sara (juf Marja) -Lilian Groep 4: -Rianne (jufNaomi) -Sami Groep 5/6B -Beaa (juf Ellen) -Volkan Erzös Groep 5/6a -Priscilla van Kommek (meester Peter) -Jochem Greweldingen Groep 7a: -Fedie (juf Kaya) Groep 7b: -Ilja (meester Ruud)
Verslag:	De kinderen worden uit de groepen opgehaald. Eén iemand zingt onderweg "ieppie, we gaan het schoolplein veranderen". In de gymzaal buigen de kinderen zich over een schets, die op basis van de ingeleverde kritiekformulieren het interesseconflict tussen scholieren/leerkrachten<->omwonenden<->naschoolse gebruikers laat zien.

Door de kinderen worden namen en incidenten genoemd betreffende de vernielingen. Ze geven aan dat soms ook kinderen van school hierbij betrokken zijn. De aanwezige kinderen zijn het erover eens, dat het erg jammer is, dat dit soort dingen gebeuren, dat ze er ook geen snelle oplossing voor kunnen verzinnen maar dat je toch iets moet veranderen aan het huidige plein.

Aan de hand van een plattegrond van het schoolplein wordt de huidige situatie besproken. Ter sprake komen: de fietsen, de gebruikersconflicten, de vuilcontainer, de hoeken van het gebouw, de bomen en de putten.

De kinderen missen de knikker/flippotegels in de tekening. Er wordt uitgelegd, dat in het plan alleen de niet/nauwelijks te verplaatsen elementen zijn opgenomen en dat de speeltegels ook op het nieuwe plein een plek zullen vinden.

Vervolgens wordt het schetsontwerp ontrolt en met gejuich ontvangen. De onderdelen van het plan worden uitgelegd en besproken. Het speelbos spreekt de kinderen het meeste aan. De oplossing voor het bestaande balspelconflict door het maken van een 'kuip' met zittrappen wordt positief opgenomen. Al gauw wordt over detailoplossingen en mogelijke problemen gediscussieerd.

De kinderen willen nadrukkelijk meedoen bij de aanleg. Het liefst zouden ze alles zelf willen doen.

Afspraken:

- De kinderen worden over de verdere stappen op de hoogte gehouden
- In de herfst zal het eerste onderdeel, liefst de 'kuip' uit worden uitgevoerd
- De kinderen zullen ondertussen informatie verzamelen over mogelijke (vakkundige) vrijwilligers en over mogelijke materiaalbronnen.